

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2016 m. kovo 10 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Laimės Baltrūnaitės, Anatolijaus Baranovo, Stasio Gagio (pranešėjas), Irmanto Jarukaičio (kolegijos pirmininkas) ir Vaidos Urmonaitės-Maculevičienės, sekretoriaujant Laisvidai Versekienei,

dalyvaujant atsakovo Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos atstovui Virginijui Varnaičiui,

viešame teismo posėdyje išnagrinėjo norminę administracinę bylą pagal pareiškėjo Vilniaus apygardos administracinio teismo kreipimąsi dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194 patvirtintų Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2012 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-124 patvirtinto Laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims perduotų ar įsigytų daiktų ir informacijos laikmenų tikrinimo, peržiūrėjimo, perklausymo bei laikymo tvarkos aprašo 16 punkto teisėtumo.

Išplėstinė teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

1. Pareiškėjas Vilniaus apygardos administracinis teismas 2015 m. rugpjūčio 6 d. nutartimi kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą, prašydamas ištirti, ar Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194, (toliau – ir Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės, Taisyklės) 173¹ punktas (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) ta apimtimi, kuria suteikiami įgaliojimai Kalėjimų departamento direktoriui nustatyti nuteistųjų naudojimosi kompiuteriais tvarką, atitinka Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – ir Konstitucija) preambulėje įtvirtintą teisinės valstybės principą, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas, VAI) 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintą įstatymo viršenybės principą ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – ir Bausmių vykdymo kodeksas, BVK) 64 straipsnį bei 96 straipsnio 2 dalį (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija), taip pat ar

Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – ir Kalėjimų departamentas) direktoriaus 2012 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-124 patvirtinto Laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims perduotų ar įsigytų daiktų ir informacijos laikmenų tikrinimo, peržiūrėjimo, perklausymo bei laikymo tvarkos aprašo (toliau – ir Aprašas) 16 punktas atitinka Konstitucijos preambulėje įtvirtintą teisinės valstybės principą, Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintą įstatymo viršenybės principą ir Bausmių vykdymo kodekso 64 straipsnį bei 96 straipsnio 2 dalį (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija).

2. Pareiškėjo Vilniaus apygardos administracinio teismo 2015 m. rugpjūčio 6 d. nutartyje nurodyti šie teisiniai argumentai, kuriais grindžiamos abejonės dėl ginčijamų nuostatų teisėtumo:

2.1. Teismui kilo abejonų, ar Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 173¹ punktas (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija), nustatantis, kad nuteistieji šių Taisyklių 173.7 punkte nurodytais daiktais (t. y. kompiuteriais) naudojami tik laisvalaikio metu, bet ne ilgiau kaip 3 valandas per parą Kalėjimų departamento direktoriaus nustatyta tvarka, ta apimtimi, kuria suteikiami įgaliojimai Kalėjimų departamento direktoriui nustatyti nuteistųjų naudojimosi kompiuteriais tvarką, neprieštarauja aukštesnės teisinės galios norminiams aktams. BVK 96 straipsnio 2 dalis (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija) numato, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytų daiktų (taigi – ir kompiuterių) techninius parametrus ir naudojimosi jais tvarką nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės. BVK 64 straipsnyje numatyta, kad Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės tvirtina Teisingumo ministerija. Pareiškėjo teigimu, BVK įgaliojimus nustatyti nuteistųjų naudojimosi kompiuteriais tvarką suteikia tik Teisingumo ministerijai konkrečiai nurodytame norminiame akte – Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse. BVK nenumato Teisingumo ministerijai teisės perduoti suteiktus įgaliojimus (kompetenciją) nustatyti naudojimosi kompiuteriais tvarką Kalėjimų departamento direktoriui. Todėl pareiškėjui kilo abejonė dėl Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 173¹ punkto nurodyta apimtimi atitikties BVK 64 straipsniui ir 96 straipsnio 2 daliai (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija).

2.2. Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto pirmoji pastraipa (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) suteikia teisę Kalėjimų departamento direktoriui patvirtinti tvarką, pagal kurią tikrinami, peržiūrimi, perklausomi ir laikomi nuteistiesiems perduoti ar įsigyti kompaktiniai diskai ir skaitmeninės informacijos ir duomenų laikmenos, taip pat šių Taisyklių 173 punkte nurodyti daiktai, kad juose nebūtų daiktų ir reikmenų, įrašytų į Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 1 priede pateiktą sąrašą. Pareiškėjo teigimu, tai reiškia, kad Kalėjimų departamento direktoriui suteikti įgaliojimai nustatyti procedūrinės nuteistiesiems perduotų ar įsigytų daiktų tikrinimo, peržiūrėjimo, perklausymo ir laikymo taisyklės, bet ne nurodytų daiktų (taip pat kompiuterių) techninius parametrus ir naudojimosi jais tvarką. Tačiau Kalėjimų departamento direktoriaus 2012 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-124 patvirtinto Aprašo 16 punktas nustato ne procedūrinės nuteistiesiems perduotų ar įsigytų daiktų (kompiuterių) tikrinimo, peržiūrėjimo, perklausymo ir laikymo taisyklės, bet nustato naujus Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse nenumatytus kompiuterių techninius parametrus ir naudojimosi kompiuteriais tvarką. Būtent aptariamas Aprašo punktas nustato, kokia programinė įranga negali būti įdiegta kompiuteryje (nustato techninio pobūdžio apribojimus), nurodo, su kokia programine įranga esančiu kompiuteriu draudžiama naudotis. Pareiškėjo teigimu, tokios nuostatos negali būti pripažįstamos procedūrinėmis, leidžiamomis nustatyti pagal Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punktą. Todėl pareiškėjui kilo abejonė, kad minėtos Aprašo nuostatos neatitinka BVK 64 straipsnio ir 96 straipsnio 2 dalies (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija).

2.3. Pareiškėjui kyla abejonė, ar teisingumo ministras Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 173¹ punkte (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) Kalėjimų departamento direktoriui suteikdamas teisę nustatyti nuteistųjų naudojimosi kompiuteriais tvarką, nors tokie jo įgaliojimai nenumatyti įstatymuose, taip pat ar Kalėjimų departamento direktorius 2012 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-124 patvirtinto Aprašo 16 punkte nustatydamas kompiuterių techninius parametrus ir naudojimosi kompiuteriais tvarką, nors tokie jo įgaliojimai nenumatyti įstatymuose, neveikė *ultra vires* ir nepažeidė Konstitucijos preambulėje įtvirtinto teisinės valstybės principo bei Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtinto įstatymo viršenybės principo.

II.

3. Atsakovas Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija atsiliepime prašo: bylos dalį dėl Taisyklių 173¹ punkto teisėtumo nutraukti; nenutraukus bylos, pripažinti, kad Taisyklių 173¹ punktas ir Aprašo 16 punktas neprieštarauja Konstitucijos preambulėje įtvirtintam teisinės valstybės principui, Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir BVK 64 straipsniui ir 96 straipsnio 2 daliai. Atsakovo atsiliepimas grindžiamas šiais esminiais teisiniais argumentais:

3.1. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2013 m. gegužės 23 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A¹⁴⁶-309/2013 jau yra pasisakęs dėl Taisyklių 173¹ ir 174 punktų, konstatuodamas, kad „pareiškėjas Teisingumo ministro 2012 m. kovo 9 d. įsakymą Nr. 1R-68 „Dėl teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymo Nr.194 „Dėl Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 173¹ ir 174 punktus) ir Kalėjimų departamento direktoriaus 2012 m. kovo 30 d. įsakymą Nr. V-123 „Dėl Nuteistųjų ir suimtųjų naudojimosi laisvės atėmimo vietose turimais asmeniniais kompiuteriais tvarkos aprašo ir leidimo nuteistiesiems ar suimtiesiems naudotis asmeniniais kompiuteriais ilgiau kaip tris valandas per parą kriterijų patvirtinimo“, kuriais nuteistiesiems nustatyti atitinkami ribojimai, nurodo kaip neteisėtus veiksmus, kurie varžo jo teises. Minėti Bausmių vykdymo kodekso 96 straipsnio nuostatas įgyvendinantys poįstatyminiai norminiai teisės aktai priimti kompetentingų subjektų jiems įgyvendinant įstatymų leidėjo pavestas funkcijas, todėl negali būti vertinami kaip neteisėti veiksmai“.

3.2. Taisyklių 173¹ punktas nereglamentuoja draudžiamų programų sąrašo, jis reglamentuoja asmeninių kompiuterių naudojimąsi laisvės atėmimo vietose, dėl ko ginčas individualioje administracinėje byloje nekilo. Be to, šioje byloje ginčijamas Aprašas buvo patvirtintas remiantis ne Taisyklių 173¹ punkto, o Taisyklių 174 punkto (kurio teisėtumas nėra ginčijamas) suteiktų įgalinimų pagrindu. Nuteistųjų ir suimtųjų naudojimosi laisvės atėmimo vietose turimais asmeniniais kompiuteriais tvarkos aprašas buvo patvirtintas Kalėjimų departamento direktoriaus 2012 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-123, kurio teisėtumo klausimas šioje byloje taip pat nėra sprendžiamas. Atsakovo teigimu, pareiškėjas suklydo, kreipdamasis į teismą dėl Taisyklių 173¹ punkto ir Aprašo 16 punkto teisėtumo, kadangi šios dvi normos nėra tiesiogiai susijusios. Taisyklių 173¹ punktas nėra taikytinas individualioje byloje, todėl šioje dalyje byla dėl norminio akto teisėtumo ištyrimo turėtų būti nutraukta kaip nepriskirtina administracinių teismų kompetencijai.

3.3. Iš BVK nuostatų matyti, kad naudojimosi televizoriais, kompiuteriais, vaizdo leistuvais ir garso grotuvais, radijo imtuvais, kompiuterinių žaidimų aparatais ir kitais daiktais tvarka yra reglamentuotina poįstatyminiame teisės akte – Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse, kurias tvirtinti teisė buvo suteikta Teisingumo ministerijai. Tačiau tiek Teisingumo ministerijos, tiek Kalėjimų departamento priimami norminiai teisės aktai priklauso tam pačiam teisės aktų hierarchiniam lygmeniui – poįstatyminiams teisės aktams. Pareiškėjui kilo abejonė ne dėl to, kad Taisyklių 173¹ punktas ar Aprašo 16 punktas reguliuoja santykius, kurie gali būti reguliuojami tik įstatymu, o dėl to, kuris subjektas turėtų tvirtinti atitinkamus elgesio reikalavimus, taigi, iš teisinės valstybės principo kylantis draudimas žemesnės galios teisės aktais reguliuoti tuos visuomeninius santykius, kurie gali būti reguliuojami tik aukštesnės galios teisės aktais, nėra pažeistas.

3.4. Pareiškėjo prielaida, kad Kalėjimų departamento direktorius, patvirtindamas Aprašą, ir Teisingumo ministerija, perduodama teisę jį patvirtinti, galimai veikė *ultra vires*, kadangi tokie įgaliojimai nėra numatyti įstatymuose, nėra pagrįsta, nes nagrinėjamu atveju ginčijamų teisės normų atitikimą aukštesnės galios teisės aktams būtina įvertinti ne atsietai nuo likusių bausmių vykdymo sistemą reglamentuojančių teisės aktų visumos, bet kaip organišką ir vientisą teisės sistemos dalį. Be to, sprendžiant, ar Kalėjimų departamentas, patvirtindamas Aprašą, neviršijo savo kompetencijos, būtina atsižvelgti į Kalėjimų departamento, kaip viešojo administravimo subjekto, veiklos sritį, funkcijas bei tikslus, dėl kurių jis buvo įsteigtas. Iš teisinio reguliavimo matyti, jog esminis Kalėjimų departamento uždavinys, įtvirtintas įstatymu, yra organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti tinkamą bausmių, įskaitant ir laisvės atėmimo bausmę, vykdymą visose laisvės

atėmimo vietų įstaigose. Vienas iš šio uždavinio įgyvendinimo būdų yra norminių teisės aktų priėmimas. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas įstatymo viršenybės principas reikalauja, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose. Neabejotina, jog aptariamas Aprašas yra teisės aktas, reguliuojantis atitinkamą laisvės atėmimo bausmės vykdymo, kuri prižiūrėti priskirta Kalėjimų departamentui, sritį, todėl Aprašas ir šiuo aspektu neprieštarauja aukštesnės galios teisės aktams.

3.5. Kalėjimų departamentas yra įstaiga prie Teisingumo ministerijos, kitaip tariant, yra pavaldi ministerijai, taigi, pavedus Kalėjimų departamentui priimti atitinkamą teisės aktą, konstitucinis teisinės valstybės principas nebuvo pažeistas.

3.6. Pareiškėjas nurodė, kad Aprašo 16 punkto nuostatos savo pobūdžiu yra ne procedūrinės, kadangi jos nustato ne naudojimosi tvarką, o techninio pobūdžio apribojimus. Taisyklių 174 punkte nustatyta, kad Kalėjimų departamento direktorius patvirtina tvarką, pagal kurią tikrinami, peržiūrimi, perklausomi ir laikomi nuteistiesiems perduoti ar įsigyti kompaktiniai diskai ir skaitmeninės informacijos ir duomenų laikmenos, taip pat šių Taisyklių 173 punkte nurodyti daiktai, kad juose nebūtų daiktų ir reikmenų, įrašytų į BVK 1 priede pateiktą sąrašą. BVK 1 priedo 6 punkte nustatyta, kad laisvės atėmimo bausmę atliekantiems nuteistiesiems draudžiama turėti garso, vaizdo įrašymo prietaisus, telefonus, kitas elektroninio ryšio priemones. Nuteistiesiems leidžiamų naudotis daiktų techninius parametrus apibrėžia Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 173–174 punktai: nuteistųjų daiktai (elektros prietaisai), kuriais jie naudojami turi būti ne galingesni kaip 2000 W, techniškai tvarkingi, atitinkantys gamintojo žymose arba techninėje dokumentacijoje nurodytus duomenis; visos programinės vaizdo ir garso laikmenos turi būti su matomomis licencijavimo žymomis; kompaktinių diskų ir kitų informacijos ir duomenų laikmenų talpa neturi viršyti 4 GB; nuteistųjų naudojamuose daiktuose neturi būti daiktų ir reikmenų, įrašytų į Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 1 priede pateiktą sąrašą. Atsakovo teigimu, teisinis reguliavimas, nustatytas BVK, nėra išplečiamas, kadangi Aprašo 16 punktas nenustato jokių naujų teisės normų, kurių nebūtų aukštesnės galios teisės akte. Ginčijama nuostata paprasčiausiai detalizuoja, paaiškina, kokia programinė įranga yra laikytina neatitinkančia BVK draudimo turėti elektroninio ryšio priemones, todėl ji neprieštarauja BVK 64 straipsniui ir 96 straipsnio 2 daliai.

4. Atsakovas Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos atsiliepime prašo Taisyklių 173¹ punktą ir Aprašo 16 punktą pripažinti teisėtais. Atsakovo atsiliepimas grindžiamas šiais esminiais teisiniais argumentais:

4.1. Pasisakant dėl Taisyklių 173¹ punkto, pažymima, jog pagal BVK 64 straipsnį Teisingumo ministerija įgaliota reguliuoti pataisos įstaigų vidaus tvarką. Šiame straipsnyje suformuluota blanketinė norma, įpareigojanti Teisingumo ministeriją nustatyti pataisos įstaigų vidaus tvarką. Įstatymų leidėjas įstatymo lygio teisės aktu nereguliuoja pataisos įstaigos vidaus tvarkos, dienotvarkės, procedūrinių klausimų, todėl darytina išvada, jog yra pagrindas teigti, kad įstatymų leidėjas klausimus, susijusius su pataisos įstaigų vidaus tvarka, tiesiogiai perdavė reguliuoti kitiems teisėkūros subjektams jų priimamuose teisės aktuose, šiuo atveju – Teisingumo ministerijai. Atsakovas taip pat nurodo, jog Taisyklių 173¹ punkte neregamentuojamas draudžiamų kompiuterinių programų sąrašas, šiame punkte reglamentuojamas asmeninių kompiuterių naudojimas laisvės atėmimo vietose. Dėl šių aplinkybių ginčo individualioje administracinėje byloje nėra. Be to, šioje byloje ginčijamas Aprašas buvo patvirtintas remiantis Taisyklių 174 punktu (kurio teisėtumas nėra ginčijamas). Nuteistųjų ir suimtųjų naudojimosi laisvės atėmimo vietose turimais asmeniniais kompiuteriais tvarkos aprašas buvo patvirtintas Kalėjimų departamento direktoriaus 2012 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-123, kurio teisėtumo klausimas šioje byloje taip pat nėra sprendžiamas. Esant šioms aplinkybėms, atsakovas daro išvadą, kad Taisyklių 173¹ punkto teisėtumo klausimas neturėtų būti sprendžiamas, nes jis su konkrečia individualia byla nėra susijęs.

4.2. Pasisakant dėl Aprašo 16 punkto, pažymima, jog Taisyklių 173¹ punkte suformuluota blanketinė norma, leidžianti Kalėjimų departamentui nustatyti naudojimosi kompiuteriais tvarką. Taisyklių 174 punkte suformuluota blanketinė norma, įpareigojanti Kalėjimų departamentą nustatyti tikrinimo tvarką. Vertinant BVK, Taisyklių nuostatas, vadovaujantis BVK išdėstytais bausmių vykdymo principais, logine seka matyti, kad procedūrinės, iš dalies techninio pobūdžio normos yra

priimamos Kalėjimų departamento direktoriaus įsakymais. Teisingumo ministro pavedimas patvirtinti tvarką, pagal kurią tikrinami, peržiūrimi, perklausomi ir laikomi nuteistiesiems perduoti ar įsigyti kompaktiniai diskai ir skaitmeninės informacijos ir duomenų laikmenos, taip pat Taisyklių 173 punkte nurodyti daiktai, kad juose nebūtų daiktų ir reikmenų, įrašytų į BVK 1 priede pateiktą sąrašą, negali būti suprantamas formaliai ir lakoniškai. BVK 1 priedo 6 punkte yra pateiktas nebaigtinis daiktų, susijusių su ryšio priemonių naudojimu, sąrašas. Kompiuteris, esant tam tikrom sąlygom (naudojant atitinkamą programinę įrangą), gali tapti ryšio priemone. Todėl Aprašo nuostatos turėtų būti vertinamos atžvelgiant į tokios teisės normos priėmimo aplinkybes, į tai, kokius santykius siekiama reguliuoti ir kokias vertybes apsaugoti. Be to, žodis „tvarka“ pagal Dabartinės lietuvių kalbos žodyną turi ne vieną reikšmę: nusistovėjęs veikimo, elgesio būdas, norma; atlikimo būdas, taisyklės (šaltinis www.lkz.lt).

4.3. Iš teisinio reguliavimo matyti, jog esminis Kalėjimų departamento uždavinys, įtvirtintas įstatymu, yra organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti tinkamą bausmių, įskaitant ir laisvės atėmimo bausmę, vykdymą visose laisvės atėmimo vietų įstaigose. Kaip vienas iš šio uždavinio įgyvendinimo būdų yra norminių teisės aktų priėmimas. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas įstatymo viršenybės principas reikalauja, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose. Aprašas yra norminis teisės aktas, reguliuojantis atitinkamą laisvės atėmimo bausmės vykdymo, kuri prižiūrėti paskirta Kalėjimų departamentui, sritį, todėl Aprašas ir šiuo aspektu neprieštarauja aukštesnės galios teisės aktams. Aprašo 16 punktas, įgyvendinantis BVK 96 straipsnio nuostatas ir Taisyklių 174 punktą, priimtas kompetentingo subjekto jam įgyvendinant įstatymų leidėjo pavestas funkcijas, todėl negali būti vertinamas kaip neteisėtas veiksmas.

4.4. Aprašo 16 punktas su individualia administracine byla siejasi tiek, kiek neleista pareiškėjui naudotis kompiuteriu, kuriame buvo įdiegta programinė įranga, naikinti kompiuterio darbo istoriją. Tai yra loginė tikrinimo taisyklių seka. Pagal Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtintą aiškumo principą teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas. Todėl nustatant kompiuterių tikrinimo tvarką, logiška joje nustatyti padarinius, kurie atsiranda radus neleistinas programas ar kita. Neleistina programa nėra naujas ribojimas, tai yra tikrinimo procedūros dalis, kuri aiškiai suprantama ir tokios normos tikslas aiškus – neleisti prisijungti nuteistiesiems prie interneto, neištrinti darbų istorijos, kadangi tokiu atveju netektų prasmės tikrinimas ir kiltų realus pavojus įstaigos valdymo saugumui, iš dalies – ir visuomenės saugumui. Todėl neleidimas naudotis programine įranga, kuri naikina kompiuterio darbo istoriją, vertintinas kaip daiktų tikrinimo procedūros dalis siekiant užkirsti kelią teisės pažeidimams laisvės atėmimo vietose. Sistemškai vertinant teisės aktų nuostatas, nėra pagrindo teigti, kad Aprašo 16 punktas prieštarauja aukštesnės galios teisės aktams. Atsakovo manymu, ši norma būtina nuteistų asmenų resocializacijos tikslams pasiekti ir nuteistųjų saugumui užtikrinti bei neprieštarauja įtvirtintam teisingo ir progresyvaus bausmių vykdymo principui. Ši norma nepaneigia nuteistųjų įgytos teisės naudotis asmeniniais kompiuteriais. Įtvirtinta priemonė visiškai atitinka proporcingumo principą. Aprašo 16 punktas iš esmės detalizuoja BVK nuostatas ir joms neprieštarauja. Tokio teisinio reguliavimo motyvai siejami su saugumo laisvės atėmimo vietų įstaigose palaikymu, siekiu sukurti būtinas sąlygas normaliai įstaigų veiklai, visapusiškai užtikrinti nuteistiesiems teisės aktų suteikiamas ir garantuojamas teises, motyvuoti asmenis teisės aktus atitinkančiam elgesiui, vykdyti laisvės atėmimo vietų įstaigų režimo pažeidimų prevenciją. Esant tokiam reglamentavimui, nustatius, kad Kalėjimų departamentui pavesta sureguliuoti teisinius santykius, susijusius su nuteistųjų naudojimosi kompiuteriais tvarka, atsakovas daro išvadą, kad Aprašo 16 punktas neprieštarauja aukštesnės galios teisės aktams ir Konstitucijoje įtvirtintam įstatymo viršenybės principui.

5. Pareiškėjas Vilniaus apygardos administracinio teismo nagrinėjamoje individualioje byloje A. G. pateiktoje nuomonėje prašo pripažinti, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ministras ir Kalėjimų departamento direktorius, ginčijamais įsakymais nustatydami nuteistiesiems draudimus, pareigas ir teisių ribojimus, veikė *ultra vires*. Nuomonė grindžiama šiais pagrindiniais argumentais:

5.1. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – ir Konstitucinis Teismas) 1995 m. spalio 26 d. nutarime pasisakė: „teisės leisti įstatymus delegavimas Vyriausybei turi būti legitiminis, t. y. pagrįstas valstybės konstitucijoje įtvirtintomis nuostatomis. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įstatymų leidybos delegavimas nenumatytas, todėl Vyriausybė gali priimti tik poįstatyminius teisės aktus. <...> Demokratinėje visuomenėje prioritetas teikiamas žmogui, todėl viskas, kas susiję su pagrindinėmis žmogaus teisėmis ir laisvėmis, reguliuojama įstatymais“. Konstitucinis Teismas 2003 m. kovo 4 d. nutarime pasisakė: „ribojant nuosavybės teisę visais atvejais turi būti laikomasi šių sąlygų: nuosavybės teisė ribojama tik remiantis įstatymu“.

5.2. BVK 5 straipsnio 2 dalyje įtvirtina esminį principą – „nuteistų asmenų teisių bei laisvių apribojimus ir nuteistų asmenų pareigas nustato tik Lietuvos Respublikos įstatymai“. BVK 10 straipsnio 1 dalis nustato, kad „bausmes atliekantys Lietuvos Respublikos piliečiai turi visas Lietuvos Respublikos piliečiams įstatymų nustatytas teises, laisves ir pareigas su apribojimais, kuriuos numato Lietuvos Respublikos įstatymai ir teismo nuosprendis“. Pagal BVK 2 straipsnio 1 dalį „šio Kodekso numatytais atvejais valstybės institucijos priima teisės aktus bausmių vykdymo klausimais“.

5.3. Bet kokie nuteistųjų teisių ribojimai galimi tik įstatymais (ir teismo nuosprendžiu); įstatymus vykdančiosios institucijos negali priimti jokių teisės aktų bausmių vykdymo klausimais, jei tai nėra tiesiogiai numatyta Bausmių vykdymo kodekse; įstatymus vykdančiosioms institucijoms negali būti deleguota teisė nustatyti draudimus nuteistiesiems. Taigi tiek įstatymus vykdančioji institucija Teisingumo ministerija, tiek įstatymus vykdančioji institucija Kalėjimų departamentas iš esmės neturi teisės nustatyti nuteistiesiems kokius nors draudimus, pareigas ar teisių ribojimus.

Išplėstinė teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

III.

6. Pareiškėjas Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjamoje norminėje administracinėje byloje iškėlė klausimą dėl Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194, 173¹ punkto (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) ta apimtimi, kuria suteikiami įgaliojimai Kalėjimų departamento direktoriui nustatyti nuteistųjų naudojimosi kompiuteriais tvarką, bei Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2012 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-124 patvirtinto Laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims perduotų ar įsigytų daiktų ir informacijos laikmenų tikrinimo, peržiūrėjimo, perklausymo bei laikymo tvarkos aprašo 16 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijos preambulėje įtvirtintam teisinės valstybės principui, Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir Bausmių vykdymo kodekso 64 straipsniui bei 96 straipsnio 2 daliai (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija).

7. Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, jog iš Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo šešioliktojo skirsnio, nustatančio pareiškimų ištirti norminių administracinių aktų teisėtumą nagrinėjimo tvarką, matyti, kad norminės administracinės bylos nagrinėjimo ribas, visų pirma, apibrėžia pareiškėjo pareiškimė pateiktas prašymas, jo apimtis, taip pat šį prašymą pagrindžiantys teisiniai argumentai. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje yra pažymėta, kad būtent teismo nutartis prašyti ištirti norminio administracinio akto teisėtumą yra tas procesinis dokumentas, kuris apibrėžia iškeliama norminės administracinės bylos nagrinėjimo dalyką bei ribas ir pagal kurį ši byla turi būti nagrinėjama (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. gegužės 21 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I-4-822/2015, 2013 m. gegužės 21 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁶⁶²-11/2013). Šiame kontekste taip pat pažymėtina, jog, kadangi tyrimas atliekamas dėl norminio administracinio akto teisėtumo, susijusio su individualia byla, tyrimo dalykas ir ribos teismo nutartyje turėtų būti apibrėžiamos, atsižvelgiant į individualioje

byloje keliamo ginčo dalyką ir ribas (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. vasario 11 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I-3-502/2016). Norminės administracinio akto teisėtumo bylos išnagrinėjimas nagrinėjamu atveju turi padėti teismui įvykdyti teisingumą individualioje byloje, būti naudingas (bylos išnagrinėjimo iš esmės ir procesinio sprendimo priėmimo byloje aspektu) besikreipiančiam teismui (pvz., žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. vasario 26 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁵⁷⁵-3/2009).

8. Nagrinėjamu atveju individualioje administracinėje byloje ginčas kilo dėl turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo nuteistajam, atliekančiam laisvės atėmimo bausmę pataisos namuose, (pareiškėjui individualioje byloje) dėl to, kad, jo teigimu, Vilniaus pataisos namų direktoriaus 2014 m. rugsėjo 10 d. nutarimu (Pridėtos administracinės bylos Nr. I-8221-790/2015 (toliau – Pridėta byla) b. l. 17) neteisėtai iš jo 6 mėnesiams buvo paimtas nešiojamasis kompiuteris. Iš individualios administracinės bylos medžiagos matyti, jog nuteistojo nešiojamasis kompiuteris buvo paimtas dėl to, kad 2014 m. rugsėjo 2 d. patikrinus minėtą kompiuterį, jame buvo aptikta kompiuterio darbo istoriją naikinanti programa „CCleaner 64“ (Pridėtos bylos l. 35, 36). Iš Vilniaus pataisos namų 2014 m. rugsėjo 17 d. rašto (Pridėtos bylos l. 18) matyti, kad nutarimas paimti iš pareiškėjo kompiuterį grindžiamas tuo, jog pareiškėjas savo veiksmais pažeidė Aprašo 16 punkto nuostatą.

9. Pagal Aprašo 16 punktą kompiuteriai ir informacijos laikmenos turi būti be prisijungimo prie interneto programinės įrangos, programinės įrangos, kuri naikina kompiuterio darbo istoriją, kurios pagalba galima bendrauti internetu, be užkoduotų ir kitaip paslėptų ar laisvai neprieinamų duomenų. Įrenginiai ir duomenų laikmenos su jose esančia programine įranga, skirta ištrintai ar kitaip paslėptai skaitmeninei informacijai atkurti, neperduodami, jais naudotis draudžiama. Įvertinus byloje susiklosčiusias faktines aplinkybes, matyti, kad Aprašo 16 punkto nuostatos individualioje byloje taikytinos tiek, kiek jos reglamentuoja programinės įrangos, naikinančios kompiuterio darbo istoriją, naudojimą kompiuteriuose. Atsižvelgus į tai, šioje norminio akto patikros byloje bus tiriamas Aprašo 16 punkto nuostatos tiek, kiek joje įtvirtinta, kad kompiuteriai turi būti be programinės įrangos, kuri naikina kompiuterio darbo istoriją, teisėtumas.

10. Nors pareiškėjas savo prašymo rezoliucijoje nurodo, kad prašymą *inter alia* sieja su Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 173¹ punkto nuostatomis, reglamentuojančiomis naudojimosi kompiuteriu laiką bei trukmę, tačiau individualioje byloje keliamo ginčo esmę sudaro naudojimosi kompiuteriuose įdiegta programine įranga tvarka. Iš pareiškėjo prašymo matyti, kad jis remiasi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipa (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija), kurioje įtvirtinta, jog Kalėjimų departamento direktorius patvirtina tvarką, pagal kurią tikrinami, peržiūrimi, perklausomi ir laikomi nuteistiesiems perduoti ar įsigyti kompaktiniai diskai ir skaitmeninės informacijos ir duomenų laikmenos, taip pat šių Taisyklių 173 punkte nurodyti daiktai (t. y. ir 173.7 punkte nurodyti kompiuteriai), kad juose nebūtų daiktų ir reikmenų, įrašytų į Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 1 priede pateiktą sąrašą. Pareiškėjo prašyme teisės aktų teisėtumo klausimas keliamas neatsiejamai nuo minėtos Taisyklių 174 punkto 1 pastraipos ta apimtimi, kuria suteikiami įgaliojimai Kalėjimų departamento direktoriui nustatyti kompiuterių tikrinimo tvarką. Visa tai įvertinusi, išplėstinė teisėjų kolegija daro išvadą, jog pareiškėjas Vilniaus apygardos administracinis teismas prašyme suklydo, prašydamas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ištirti Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 173¹ punkto (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) teisėtumą, ir konstatuoja, kad šiuo atveju yra pagrindas ištaisyti minėtą pareiškėjo klaidą, nustatant, jog vietoje Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 173¹ punkto teisėtumo tiriamas šių taisyklių 174 punkto 1 pastraipos (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) nuostatų ta apimtimi, kuria suteikiami įgaliojimai Kalėjimų departamento direktoriui nustatyti kompiuterių tikrinimo tvarką, teisėtumas.

11. Taigi šioje norminėje administracinėje byloje išplėstinė teisėjų kolegija tirs Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipos (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) ta apimtimi, kuria suteikiami įgaliojimai Kalėjimų departamento direktoriui nustatyti nuteistiesiems perduotų ar įsigytų kompiuterių tikrinimo tvarką, bei Aprašo 16 punkto nuostatos,

ties, kiek joje įtvirtinta, kad kompiuteriai turi būti be programinės įrangos, kuri naikina kompiuterio darbo istoriją, atitiktį Konstitucijos preambulėje įtvirtintam teisinės valstybės principui, Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir Bausmių vykdymo kodekso 64 straipsniui bei 96 straipsnio 2 daliai (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija).

IV.

12. Pažymėtina, jog iš pareiškėjo Vilniaus apygardos administracinio teismo kreipimosi matyti, kad pareiškėjui abejonė dėl prašomų iširti norminių teisės aktų teisėtumo iš esmės kilo įgaliojimų Kalėjimų departamentui suteikimo aspektu bei jo tariamo veikimo *ultra vires*. Pareiškėjo teigimu, Teisingumo ministerija negalėjo Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse suteikti įgaliojimų Kalėjimo departamentui nustatyti nuteistųjų naudojimosi kompiuteriais tvarkos, kadangi tokios galimybės nenumato Bausmių vykdymo kodeksas, o Kalėjimų departamentas Aprašo 16 punkte nustatytu reguliavimu viršijo jam Teisingumo ministerijos Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipoje (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) suteiktus įgaliojimus. Taigi būtent šiuo pareiškėjo suformuluotu aspektu išplėstinė teisėjų kolegija visų pirma tirs ginčo nuostatų atitiktį konstituciniam teisinės valstybės principui, Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir Bausmių vykdymo kodekso 64 straipsniui bei 96 straipsnio 2 daliai (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija).

13. Pirmiausia pasisakydama dėl konstitucinio teisinės valstybės principo, išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, jog Konstitucinis Teismas, aiškindamas konstitucinį teisinės valstybės principą, ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas – universalus principas, kuriuo yra grindžiama visa Lietuvos teisės sistema ir pati Konstitucija, kad konstitucinis teisinės valstybės principas aiškintinas neatsiejamai nuo Konstitucijos preambulėje skelbiamo atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekio, kad minėto konstitucinio principo turinys atsiskleidžia įvairiose Konstitucijos nuostatose. Šio principo esmė – teisės viešpatavimas. Konstitucinis teisinės valstybės principas – itin talpus, jis apima daug įvairių tarpusavyje susijusių imperatyvų. Juo turi būti vadovujamasi ir kuriant teisę, ir ją įgyvendinant (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d., 2012 m. vasario 6 d., 2012 m. liepos 3 d. ir kt. nutarimai). Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams, *inter alia* tai, kad teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršdami savo įgaliojimų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2010 m. kovo 22 d., 2013 m. balandžio 2 d. ir kt. nutarimai). Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas suponuoja ir teisės aktų hierarchiją, *inter alia* tai, kad poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai, kad poįstatyminiai teisės aktai turi būti priimami remiantis įstatymais, kad poįstatyminis teisės aktas yra įstatymo normų taikymo aktas, nepaisant to, ar tas aktas yra vienkartinio (*ad hoc*) taikymo, ar nuolatinio galiojimo (Konstitucinio Teismo 2007 m. rugsėjo 6 d., 2009 m. balandžio 29 d., 2009 m. spalio 8 d., 2011 m. birželio 9 d. nutarimai). Konstitucinis teisinės valstybės principas neleidžia poįstatyminiais teisės aktais reguliuoti santykių, kurie gali būti reguliuojami tik įstatymu, taip pat poįstatyminiais teisės aktais nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytu įstatyme, nebūtų grindžiamas įstatymais (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d., 2009 m. birželio 22 d., 2013 m. lapkričio 6 d. ir kt. nutarimai). Taigi atsižvelgiant į įstatymų viršenybės poįstatyminių teisės aktų atžvilgiu principą, poįstatyminiame teisės akte nustatytas teisinis reglamentavimas turi būti grindžiamas teisiniu reglamentavimu, įtvirtintu įstatymuose, ir gali jį tik detalizuoti, tačiau negali būti sukuriama naujos bendro pobūdžio normos, konkuruojančios su įstatymo normomis.

14. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas įstatymo viršenybės principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti

pagrįsti įstatymais. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje taip pat nuosekliai pažymi viešojo administravimo subjektų pareigą veikti aukštesnės galios teisės aktais suteiktos kompetencijos ribose. Viešojo administravimo subjektų kompetencija turi būti nustatyta įstatymu, veikla vykdoma tik jiems priskirtos kompetencijos ribose, o atitinkamam teisėkūros subjektui viršijus jam teisės aktais suteiktą kompetenciją ir priėmus norminį administracinį aktą, kurį jis nėra įgaliotas priimti, kartu pažeidžiamas ir Konstitucijos preambulėje įtvirtintas teisinės valstybės principas (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. liepos 28 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-4/2006, 2007 m. lapkričio 23 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁴³⁸-15/2007, 2008 m. lapkričio 28 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-4/2008, 2012 m. gegužės 21 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁵⁰²-12/2012, 2013 m. balandžio 30 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I¹⁴⁶-10/2013).

15. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, jog Konstitucinis Teismas, savo aktuose pripažindamas, kad pagal Konstituciją su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu, jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusį teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu, taip pat ne kartą yra konstatavęs, jog tada, kai Konstitucija nereikalauja, kad tam tikri su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susiję santykiai būtų reguliuojami įstatymais, juos galima reguliuoti ir poįstatyminiais teisės aktais (*inter alia* žmogaus teisių įgyvendinimo procesinius (procedūrinius) santykius ir pan.). Antai kai kada poreikį įstatymų nustatytą teisinį reguliavimą detalizuoti ir sukongretinti poįstatyminiuose teisės aktuose gali lemti būtinumas teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija (Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 7 d., 2005 m. gegužės 5 d. nutarimai).

16. Taigi iš pirmiau cituotos Konstitucinio Teismo praktikos matyti, kad tam tikri su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susiję santykiai gali būti reguliuojami ir poįstatyminiais teisės aktais, kartu laikantis iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių reikalavimų. Atkreiptinas dėmesys, jog naudojimas kompiuteriais yra tam tikras teisės į privatų gyvenimą, saviraiškos laisvės aspektas.

17. Teisiniai santykiai dėl galimybės nuteistiesiems naudotis kompiuteriais įstatymo lygmeniu reglamentuojami Bausmių vykdymo kodekso 96 straipsnyje. Šio straipsnio (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija) 1 dalyje *inter alia* nustatyta, kad nuteistiesiems, išskyrus laisvės atėmimo bausmę atliekančius pataisos įstaigose drausmės grupės laikymo sąlygomis, leidžiama naudotis už asmeninėse sąskaitose turimus pinigus įsigytais ar sutuoktinio, sugyventinio arba artimųjų giminaičių perduotais kompiuteriais. Pagal 96 straipsnio 2 dalį šio straipsnio 1 dalyje nurodytų daiktų (tarp jų – ir kompiuterių) techninius parametrus ir naudojimosi jais tvarką nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės. Bausmių vykdymo kodekso 64 straipsnyje, be kita ko, nustatyta, kad Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės tvirtina Teisingumo ministerija. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2002 m. spalio 29 d. nutarimo Nr. 1703 „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso įgyvendinimo“ 1.1.5 punktu įpareigojo Teisingumo ministeriją iki 2003 m. kovo 1 d. nustatyti Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisykles. Vadovaujantis *inter alia* Bausmių vykdymo kodekso 64 straipsniu ir minėto Vyriausybės 2002 m. spalio 29 d. nutarimo Nr. 1703 1.1.5 punktu, Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės buvo patvirtintos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194. Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės reglamentuoja Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekse nustatytos terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmių vykdymo ir atlikimo tvarkos, sąlygų ir principų įgyvendinimą, taip pat Lietuvos Respublikos įstatymuose numatytų asmenų, nuteistų terminuoto laisvės atėmimo bausme, ir asmenų, nuteistų laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausme, teisių ir laisvių apribojimo bei pareigų realizavimo tvarką (Taisyklių 2 p.).

18. Kaip jau buvo minėta, Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipoje (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) nustatyta, jog Kalėjinų departamento direktorius patvirtina tvarką, pagal kurią tikrinami, peržiūrimi, perklausomi ir laikomi nuteistiesiems perduoti

ar įsigyti kompaktiniai diskai ir skaitmeninės informacijos ir duomenų laikmenos, taip pat šių Taisyklių 173 punkte nurodyti daiktai (t. y. ir 173.7 punkte nurodyti kompiuteriai), kad juose nebūtų daiktų ir reikmenų, įrašytų į Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 1 priede pateiktą sąrašą. Vadovaudamasis *inter alia* minėtu Taisyklių 174 punktu, Kalėjimų departamentas 2012 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. V-124 patvirtino Laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims perduotų ar įsigytų daiktų ir informacijos laikmenų tikrinimo, peržiūrėjimo, perklausymo bei laikymo tvarkos aprašą, kurio 16 punkte nustatė, jog kompiuteriai ir informacijos laikmenos turi būti be prisijungimo prie interneto programinės įrangos, programinės įrangos, kuri naikina kompiuterio darbo istoriją, kurios pagalba galima bendrauti internetu, be užkoduotų ir kitaip paslėptų ar laisvai neprieinamų duomenų. Įrenginiai ir duomenų laikmenos su jose esančia programine įranga, skirta ištrintai ar kitaip paslėptai skaitmeninei informacijai atkurti, neperduodami, jais naudotis draudžiama. Taigi iš Aprašo 16 punkto matyti, kad jame yra įtvirtinti naudojimosi tam tikromis programinėmis įrangomis apribojimai nuteistiesiems, t. y. jame iš esmės yra įvardytos programinės įrangos, kuriomis nuteistiesiems draudžiama naudotis, *inter alia* programinės įrangos, kurios naikina kompiuterio darbo istoriją. Išplėstinei teisėjų kolegijai nekyla abejonių, kad šioje byloje prašomo ištirti teisinio reguliavimo nuostatos, susijusios su kompiuterio darbo istoriją naikinančių programų naudojimu, yra nukreiptos į Bausmių vykdymo kodekso 1 priedo 6 punkto normų įgyvendinimą.

19. Šiomis aplinkybėmis nėra pagrindo teigti, kad naudojimosi kompiuteriais kalinimo įstaigose tvarkos nustatymas neturi teisinio pagrindo. Vis dėlto nagrinėjamu atveju, pareiškėjui kvestionuojant teisėkūros subjektų kompetencijos pasidalinimą, taip pat reikia atsakyti į klausimus: 1) ar Teisingumo ministerija Bausmių vykdymo kodekso 96 straipsnio 2 dalies taikymo požiūriu turėjo teisę perduoti jai suteiktą teisę nustatyti nuteistiesiems lestinų turėti daiktų (šiuo atveju – kompiuterių) techninius parametrus ir naudojimosi jais tvarką Kalėjimų departamentui; 2) ir jei taip, ar Aprašo 16 punkte įtvirtintas naudojimosi tam tikromis programinėmis įrangomis apribojimas nustatytas neviršijant Kalėjimų departamentui suteiktų įgaliojimų.

20. Išplėstinė teisėjų kolegija, pasisakydama dėl pirmojo klausimo, pabrėžia, jog Konstitucinis Teismas savo praktikoje yra pažymėjęs, kad jeigu įstatymų leidėjas įstatyme įtvirtina, jog tam tikrus santykius reguliuoja Vyriausybė ar jos įgaliota institucija ir jeigu tokį poįstatyminio santykių reguliavimo poreikį lemia būtinumas teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija, iš konstitucinio teisinės valstybės principo kyla ir tai, kad kai Vyriausybė priima nutarimą, kuriuo tam tikrus santykius reguliuoti įgalioja atitinkamą instituciją, tai turi būti tik tokia institucija, kuri turi tokią specialią (profesinę) kompetenciją, reikalingą jai Vyriausybės nutarimu priskirtiems santykiams reguliuoti (žr. Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 5 d. nutarimą). Įvertinus šį Konstitucinio Teismo išaiškinimą, yra pagrindas daryti išvadą, jog nėra paneigta galimybė įgaluoti atitinkamą instituciją reguliuoti tam tikrus santykius ar vykdyti atitinkamas funkcijas, laikantis reikalavimo, jog tai gali būti pavedama tik tokiai institucijai, kuri vykdo tokias funkcijas ir (arba) turi tokius kitus įgaliojimus, susijusius su jai priskirtų funkcijų vykdymu (t. y. tokios institucijos funkcijos yra artimos pavedamoms funkcijoms) (žr. *mutatis mutandis* Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimą, taip pat Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. kovo 4 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁴⁹²-4/2013). Išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, pacituotos oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos *mutatis mutandis* taikytinos ir nagrinėjamu atveju.

21. Pagal Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. 1R-58, (toliau – ir Nuostatai) 1 punktą Kalėjimų departamentas yra įstaiga prie Teisingumo ministerijos, kurios paskirtis – metodiškai vadovauti ir kontroliuoti probacijos tarnybų ir laisvės atėmimo vietų įstaigų veiklą. Kalėjimų departamento veiklos tikslai yra dalyvauti nacionalinės bausmių vykdymo ir probacijos politikos formavimo procese organizuojant, koordinuojant ir kontroliuojant tinkamą ir vienodą probacijos, bausmių (išskyrus baudas), baudžiamojo poveikio priemonių (išskyrus turto konfiskavimą, išplėstinį turto konfiskavimą ir įmokas į nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų asmenų fondą), auklėjamojo poveikio priemonių (išskyrus atidavimą į specialią

auklėjimo įstaigą) ir kardomosios priemonės – suėmimo vykdymą Kalėjų departamentui pavaldžiose įstaigose, nepažeidžiant asmens teisių ir laisvių (7 p.). Šių nuostatų 8 punkte išvardytos Kalėjų departamento funkcijos, kurias jis atlieka siekdamas jam nustatytų veiklos tikslų. Paminėtinos kelios Kalėjų departamento funkcijos, t. y.: Kalėjų departamento direktoriaus nustatyta tvarka laisvės atėmimo vietų įstaigose kartu su Kalėjų departamentui pavaldžiomis įstaigomis organizuoja ir vykdo teisės pažeidimų prevenciją, prireikus imasi priemonių tvarkai atkurti ir palaikyti (8.6 p.); pagal kompetenciją rengia ir tvirtina Lietuvos Respublikos įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir ministrų įsakymams įgyvendinti reikalingus teisės aktus, Kalėjų departamentui pavaldžių įstaigų veiklą reglamentuojančius tvarkos aprašus ir normatyvus, kontroliuoja, kaip jie vykdomi (8.18 p.). Pagal Nuostatų 14 punktą Kalėjų departamento direktorius yra tiesiogiai pavaldus ir atskaitingas teisingumo ministrui. Kalėjų departamento direktorius, sprenddamas jo kompetencijai priskirtus klausimus, leidžia įsakymus ir kontroliuoja, kaip jie vykdomi, pasirašo įgaliojimus, kitus vidaus administravimo dokumentus (17.5 p.).

22. Įvertinusi tai, kas pirmiau išdėstyta, atsižvelgusi į Kalėjų departamento veiklos sritį, tikslus bei funkcijas, išplėstinė teisėjų kolegija, pateikdama atsakymą į pirmiau suformuluotą pirmąjį klausimą, daro išvadą, jog Teisingumo ministerija, kuriai pagal Bausmių vykdymo kodekso 96 straipsnio 2 dalį buvo suteikti įgaliojimai nustatyti kompiuterių techninius parametrus ir naudojimosi jais tvarką, turėjo teisinį pagrindą pavesti Kalėjų departamentui (Teisingumo ministerijai pavaldžiai įstaigai) nustatyti nuteistiesiems leistinių turėti daiktų – kompiuterių – techninius parametrus ir naudojimosi jais tvarką.

23. Kompiuterių tikrinimo tvarka laikytina neatsiejama naudojimosi kompiuteriais tvarkos dalimi ir patenka į minėtą Bausmių vykdymo kodekso 96 straipsnio 2 dalyje Teisingumo ministerijai įstatymų leidėjo suteiktą kompetenciją, todėl konstatuotina, jog Teisingumo ministerija, Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipoje įtvirtindama pavedimą Kalėjų departamento direktoriui patvirtinti *inter alia* kompiuterių tikrinimo tvarką, kad juose nebūtų daiktų ir reikmenų, įrašytų į Bausmių vykdymo kodekso 1 priede pateiktą sąrašą, veikė savo kompetencijos ribose.

24. Ši išvada sudaro pagrindą spręsti, kad Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipa (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) ta apimtimi, kuria suteikiami įgaliojimai Kalėjų departamento direktoriui nustatyti nuteistiesiems perduotų ar įsigytų kompiuterių tikrinimo tvarką, neprieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 64 straipsniui bei 96 straipsnio 2 daliai (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija).

25. Pasisakant dėl antrojo klausimo, ar Kalėjų departamentas Aprašo 16 punkte nustatytu reglamentavimu neveikė *ultra vires*, visų pirma pažymėtina, jog valstybė, nusprendusi pripažinti nuteistiesiems galimybę naudotis kompiuteriais (BVK 96 str. 1 d.), turi nustatyti ir naudojimosi jais tvarką. Šiuo atveju įstatymų leidėjas pasirinko tokį šios teisės reglamentavimo modelį – Bausmių vykdymo kodekse įtvirtino nuteistųjų teisę naudotis kompiuteriais, o išsamesnę naudojimosi šia teise, t. y. naudojimosi kompiuteriais (įskaitant jų techninius parametrus), tvarką pavedė nustatyti Teisingumo ministerijai, kuri savo ruožtu tam tikrus šios teisės įgyvendinimo tvarkos aspektus įpareigojo suregulmentuoti Kalėjų departamentą.

26. Išplėstinė teisėjų kolegija, paneigdama pareiškėjo iškeltą abejonę dėl tariamai naujų reikalavimų, t. y. neįtvirtintų Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse, nustatymo Aprašo 16 punkte, pažymi, kad šioje byloje kvestionuojama Aprašo nuostata, susijusi su programų, naikinančių kompiuterio darbo istoriją, naudojimu, nustato vieną iš kontrolės (tikrinimo) funkcijų įgyvendinimo formų, t. y. techninio pobūdžio reikalavimo suformulavimą (tai, kad šis reikalavimas laikytinas techninio pobūdžio, nurodoma ir paties pareiškėjo argumentuose). Taigi yra pagrindas konstatuoti, jog Aprašo 16 punkte Kalėjų departamentas reglamentuodamas programinės įrangos, kuri naikina kompiuterio darbo istoriją, naudojimą kompiuteriuose, įgyvendino Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipoje jam suteiktus įgaliojimus nustatyti kompiuterių tikrinimo tvarką.

27. Neneigiant nuteistųjų galimybės naudotis kompiuteriais svarbos ir naudojimosi šia galimybe privalumų (pvz., kompiuterinio raštingumo, mokymosi, švietimo, saviraiškos, informacijos gavimo, resocializacijos ir kt.), pažymėtina, jog šio teisės į privatų gyvenimą, saviraiškos laisvės aspekto įgyvendinimas laisvės atėmimo įstaigoje turi tam tikrų ribojančio pobūdžio ypatumų, kuriuos lemia pataisos įstaigų režimo tikslai, t. y. siekiant užtikrinti vidaus tvarką, užkardyti draudžiamas veikas bei apsaugoti kitų asmenų teises, naudojimasis kompiuterine įranga negali būti absoliučiai laisvas ir nekontroliuojamas. Toks naudojimosi kompiuteriais tvarkos nustatymas gali būti pripažįstamas pagrįstu su sąlyga, kad nustatyta tvarka siekiama teisėtų tikslų, ji yra proporcinga minėtiems tikslams pasiekti ir būtina.

28. Pasisakant dėl Aprašo 16 punkte įtvirtinto draudimo naudoti kompiuteriuose tam tikras programines įrangas (įskaitant tas, kurios naikina kompiuterio darbo istoriją), pirmiausia išsamiau analizuotinos Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipos bei Aprašo 16 punkto nuostatos, *inter alia* siekiant nustatyti jų tikslus.

29. Iš Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipos turinio matyti, jog Kalėjimų departamento direktoriui pavesta patvirtinti, be kita ko, nuteistiesiems perduotų ar įsigytų kompiuterių tikrinimo tvarką, kad juose nebūtų daiktų ir reikmenų, įrašytų į Bausmių vykdymo kodekso 1 priede pateiktą sąrašą. Pačiame Apraše yra įtvirtintas daiktų tikrinimo tikslas – užkardyti laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims draudžiamų turėti daiktų ir reikmenų patekimą, vykdyti teisės pažeidimų ir nusikaltimų prevenciją (2 p.). Bausmių vykdymo kodekso 112 straipsnio 4 dalyje nustatyta bendra taisyklė, jog nuteistiesiems draudžiama turėti su savimi šio kodekso 1 priede nurodytų daiktų ir reikmenų. Reikmenys, kuriais naudotis nuteistiesiems uždrausta, paimami ir, atsižvelgiant į jų pobūdį bei įsigijimo aplinkybes, pagal Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisykles perduodami saugoti, kol nuteistasis bus paleistas iš pataisos įstaigos, arba sunaikinami. Bausmių vykdymo kodekso 1 priede patvirtinto Daiktų ir reikmenų, kuriuos draudžiama turėti laisvės atėmimo bausmę atliekantiems nuteistiesiems, sąrašo 6 punkte įvardyti garso, vaizdo įrašymo prietaisai, telefonai (jų dalys ir priedai) ir kitos elektroninio ryšio priemonės.

30. Pirmiau išdėstytas teisės aktų nuostatas vertinant ne atsietai, o kaip vientisos bausmių vykdymo sistemą reglamentuojančių teisės aktų visumos dalį, galima daryti išvadą, jog Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipa Kalėjimų departamento direktoriui pavesta patvirtinti nuteistųjų turimų kompiuterių tikrinimo tvarką ir tuo aspektu, kad kompiuteriai netaptų elektroninio ryšio priemonėmis, t. y. kad nuteistieji neturėtų galimybių pasinaudoti kompiuteriais kaip elektroninio ryšio priemonėmis. Pažymėtina, jog tam tikromis sąlygomis (naudojantis tam tikromis programinėmis įrangomis) kompiuteris gali tapti elektroninio ryšio priemone, o naudojimasis tokiomis priemonėmis yra draudžiamas pagal Bausmių vykdymo kodekso nuostatas (112 str. 4 d.). Naudojimasis programinėmis įrangomis, naikinančiomis kompiuterio darbo istoriją, galima nuslėpti naudojimosi kompiuteriu, kaip susisiekiimo, informacijos perdavimo priemone, faktą. Tai, kad Aprašo 16 punkte nustatytas tam tikrų programinių įrangų naudojimo ribojimas buvo įtvirtintas turint tikslą užkirsti kelią nuteistiesiems naudoti kompiuterius kaip ryšio priemones, atsiliepiamuose patvirtino ir atsakovai Teisingumo ministerija bei Kalėjimų departamentas. Įvertinus vien šias aplinkybes, galima daryti išvadą, jog Aprašo 16 punkto nuostatos nėra nukreiptos į naujų, įstatymo lygmeniu neaptartų, nuteistųjų tam tikrų teisių suvaržymų sukūrimą, priešingai – minėtas teisinis reguliavimas yra grindžiamas teisiniu reglamentavimu, įtvirtintu įstatyme (Bausmių vykdymo kodekse), ir jį detalizuoja.

31. Be to, Aprašo 16 punkte įtvirtinto draudimo naudoti tam tikras programines įrangas tikslai yra ir platesnio pobūdžio, sietini su pačiu Bausmių vykdymo kodekse įtvirtintu pataisos įstaigų režimu, jo pagrindais ir tikslais, nukreipti į patį pataisos procesą, į siekį užtikrinti vidaus tvarką, užkardyti neteisėtas veikas, taip pat perauklėti nuteistus asmenis, tuo tikslu nustatant tam tikrą bausmės vykdymo tvarką (tuo iš esmės yra grindžiama visa pataisos įstaigų režimo sistema). Pavyzdžiui, Bausmių vykdymo kodekse nustatyta, jog Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo įstatymų paskirtis – nustatyti tokią bausmės vykdymo tvarką, kad atlikęs bausmę nuteistasis savo gyvenimo tikslų siektų teisėtais būdais ir priemonėmis (1 str. 2 d.). Šiame kontekste galima įvardyti ir vieną iš nuteistųjų socialinės rehabilitacijos tikslų – mažinti nuteistųjų nusikalstamo elgesio riziką

(BVK 137 str. 2 d. 1 p.). Primintinas ir Apraše įtvirtintas daiktų tikrinimo tikslas – užkardyti laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims draudžiamų turėti daiktų ir reikmenų patekimą, vykdyti teisės pažeidimų ir nusikaltimų prevenciją (Aprašo 2 p.). Kalėjų departamentas atsiliepiame taip pat nurodo, jog Aprašo 16 punkto teisinio reguliavimo motyvai siejami su saugumo laisvės atėmimo vietų įstaigose palaikymu, siekiu sukurti būtinas sąlygas normaliai įstaigų veiklai, visapusiškai užtikrinti nuteistiesiems teisės aktų suteikiamas ir garantuojamas teises, motyvuoti asmenis teisės aktus atitinkančiam elgesiui, vykdyti laisvės atėmimo vietų įstaigų režimo pažeidimų prevenciją.

32. Taip pat išplėstinės teisėjų kolegijos nuomone, siekiant nustatyti, ar Kalėjų departamentas neviršijo savo kompetencijos, priimdamas pareiškėjo kvestionuojamą Aprašo nuostatą, būtina sistemiškai įvertinti ne tik Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipoje jam suteiktų įgaliojimų apimtį, bet ir Kalėjų departamento, kaip viešojo administravimo subjekto, pirmiau jau aptartą veiklos sritį, funkcijas bei tikslus, dėl kurių jis buvo įsteigtas (*mutatis mutandis* žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. balandžio 22 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I¹⁴⁶-5/2014).

33. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, *inter alia* Aprašo 16 punkto teisinio reguliavimo tikslus, nuteistųjų teisės naudotis kompiuteriais ribojimo tikslus, Kalėjų departamento veiklos sritį ir funkcijas (įskaitant tai, kad Kalėjų departamentas laisvės atėmimo vietų įstaigose organizuoja ir vykdo teisės pažeidimų prevenciją; rengia ir tvirtina įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir ministrų įsakymams įgyvendinti reikalingus teisės aktus (Nuostatų 8.6, 8.18 p.), Bausmių vykdymo kodekso nuostatas (1 str. 2 d., 137 str. 2 d. 1 p.; 112 str. 4 d., 1 priedo 6 p.) bei Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipoje Kalėjų departamentui suteiktus įgaliojimus, konstatuotina, kad nenustatyta, jog Kalėjų departamentas, Aprašo 16 punkte įtvirtindamas nuteistiesiems programinės įrangos, naikinamos kompiuterio darbo istoriją, naudojimo kompiuteriuose apribojimus, veikė *ultra vires*. Aprašo 16 punkte įtvirtinti tam tikri techninio pobūdžio apribojimai, uždraudžiant naudotis tam tikromis programinėmis įrangomis, vertinami kaip būtini ir proporcingi siekiant pirmiau įvardytų nuteistųjų pataisos, perauklėjimo, resocializacijos, tvarkos kalinimo įstaigoje užtikrinimo (įskaitant užtikrinimą, kad nuteistieji neturėtų draudžiamų nuteistiesiems turėti daiktų), nusikalstamų veiksmų užkardymo ir kitų tikslų.

34. Išplėstinė teisėjų kolegija šiuo aspektu taip pat pažymi, kad naudojimosi kompiuterio darbo istoriją naikinančiomis programomis ribojimas pats savaime nereiškia naudojimosi kompiuteriu ribojimo. Šio tipo programos paprastai skirtos nereikalingų failų, programų išvalymui ir iš esmės neturi jokios įtakos naudojimuisi kompiuteriu Bausmių vykdymo kodekso nustatyta tvarka. Nėra jokio pagrindo teigti, kad be šių programų apskritai nėra įmanoma naudotis kompiuteriu. Aprašo 16 punkte detalizuojama galimybės naudotis kompiuteriu tvarka, siekiant pirmiau išvardytų teisėtų tikslų. Kartu šia nuostata yra iš esmės įgyvendinamas teisinis reglamentavimas, įtvirtintas įstatyme (Bausmių vykdymo kodekse), juo siekiama Bausmių vykdymo kodekse įtvirtintų tikslų.

35. Apibendrinant darytina išvada, jog Kalėjų departamento direktoriaus 2012 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-124 patvirtinto Aprašo 16 punktą tiek, kiek jame įtvirtinta, kad kompiuteriai turi būti be programinės įrangos, kuri naikina kompiuterio darbo istoriją, neprieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui, Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir Bausmių vykdymo kodekso 64 straipsniui bei 96 straipsnio 2 daliai (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija).

36. Išplėstinė teisėjų kolegija taip pat pažymi, jog šioje norminėje administracinėje byloje sprendžiamas klausimas tik dėl Kalėjų departamento kompetencijos nustatyti nuteistiesiems tam tikros programinės įrangos naudojimo kompiuteriuose tikrinimo tvarką (įskaitant ir iš to išplaukiančius techninio pobūdžio apribojimus). Tai, ar konkrečiu atveju nuteistojo kompiuteryje esančios programos naudojimas buvo apribotas pagrįstai, ar toks ribojimas (*inter alia*, jo trukmė) buvo proporcingas, vertintina individualioje ginčo byloje.

37. Apibendrinama sprendime išdėstyti motyvus, išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad tiriant pareiškėjo kvestionuojamų teisės aktų nuostatų teisėtumą, nebuvo nustatyta jų

neatitikties aukštesnės galios teisės aktams. Tokias išvadas Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas padarė, atsižvelgęs į teisinio reguliavimo, susijusio su nuteistųjų teisės kompiuteriuose naudoti tam tikrą programinę įrangą įgyvendinimu bei jos ribojimu, visumą, pareiškėjo, atsakovų bei nuomonę byloje pateikusių asmens argumentus, prašomo ištirti teisinio reguliavimo priėmimo tikslus ir siekius.

38. Išplėstinė teisėjų kolegija daro išvadą, kad pareiškėjo kvestionuojamas teisinis reguliavimas neprieštaruja aukštesnės galios teisės aktams, t. y. Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 174 punkto 1 pastraipa (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) ta apimtimi, kuria suteikiami įgaliojimai Kalėjimų departamentui nustatyti kompiuterių tikrinimo tvarką, neprieštaruja konstituciniam teisinės valstybės principui, Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir Bausmių vykdymo kodekso 64 straipsniui bei 96 straipsnio 2 daliai (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija) bei Aprašo 16 punktą tiek, kiek jame įtvirtinta, kad kompiuteriai turi būti be programinės įrangos, kuri naikina kompiuterio darbo istoriją, neprieštaruja konstituciniam teisinės valstybės principui, Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir Bausmių vykdymo kodekso 64 straipsniui bei 96 straipsnio 2 daliai (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija).

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 115 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 117 straipsnio 1 dalimi, išplėstinė teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Pripažinti, kad Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194, 174 punkto 1 pastraipa (2012 m. kovo 9 d. įsakymo Nr. 1R-68 redakcija) ta apimtimi, kuria suteikiami įgaliojimai Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nustatyti kompiuterių tikrinimo tvarką, neprieštaruja konstituciniam teisinės valstybės principui, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 64 straipsniui bei 96 straipsnio 2 daliai (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija).

Pripažinti, kad Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2012 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-124 patvirtinto Laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims perduotų ar įsigytų daiktų ir informacijos laikmenų tikrinimo, peržiūrėjimo, perklausymo bei laikymo tvarkos aprašo 16 punktą tiek, kiek jame įtvirtinta, kad kompiuteriai turi būti be programinės įrangos, kuri naikina kompiuterio darbo istoriją, neprieštaruja konstituciniam teisinės valstybės principui, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 64 straipsniui bei 96 straipsnio 2 daliai (2010 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. XI-643 redakcija).

Sprendimas neskundžiamas.

Teisėjai

Laimė Baltrūnaitė

Anatolijus Baranovas

Stasys Gagys

Irmantas Jarukaitis

Vaida Urmonaitė-Maculevičienė